

Уз стогодишњицу Великог рата 1918–2018. Сјећања Уроша Стефановића српског добровољца. На страшном мјесту постојати..., приредио Љубомир Пувачић, Удружење архивских радника Републике Српске, Бањалука 2019, стр. 44

Поводом стогодишњице од завршетка Првог свјетског рата, Љубомир Пувачић је приредио сјећања српског добровољца Уроша Стефановића "На страшном мјесту постојати...", иза чијег објављивања стоји Удружење архивских радника Републике Српске. Књига је од изузетног значаја за тумачење Првог свјетског рата и извор за проучавање добровољаца и њиховог учешћа у рату.

Урош Стефановић је рођен у Бањалуци 1890. године, а у родни град се вратио по завршетку Првог свјетског рата и многих ратних искустава. Аустроугарска војска га је мобилисала на трогодишњи војни рок, гдје га је затекао почетак рата 1914. године. Свој ратни пут је започео као аустроугарски војник. Био је на фронту у Галицији, да би убрзо пребјегао савезницима. У руској војсци је третиран као заробљеник, те је, са осталим заробљеницима словенског поријекла, упућен у топле азијске крајеве. Тако је Урош Стефановић дошао у Ашхабад, у погранични руски логор. У том логору је дио заробљеника хтио да буде упућен у Србију на фронт. То је и реализовано у јулу 1915. године, када су из Ашхабада кренули за Србију, у коју су коначно стигли у августу те године. Тада је формиран Први српски добровољачки батаљон, у којем се нашао и Урош Стефановић, који бива упућен на бугарски фронт. Рањен у октобру 1915. године, учествује у повлачењу војске преко Албаније, те описује муке и страдања српске војске и живља приликом проласка кроз ту земљу. Тако је Стефановић стигао у Валону, а одатле, наком мучног пута, и на Сардинију, гдје су српски војници лијечени и враћени у живот напорима италијанског санитета. Након шест мјесеци опоравка на Сардинији, у јулу 1916. године, српски војници су француским лађама пребачени у карантине између Марсеја и Тулона, гдје су провели пар мирних мјесеци у опоравку. Убрзо су здравији војници упућени на Солунски фронт, а Стефановић је остао и радио у бродоградилшту, а касније на сеоским имањима. Живот у Француској му прекида позив за одлазак на Солунски фронт у октобру 1916. године. Учествовао је у пробоју Солунског фронта, након чега је враћен у Босну и Херцеговину, гдје је дочекао крај Првог свјетског рата. Демобилисан је у мају

1919. године и након осам година се вратио у родну Бањалуку. По повратку, његов живот не постаје ништа мање занимљив. Жени се, отвара трговачку радњу, потом и гостионицу, а 1920. године бива изабран за предсједника Савеза ратних добровољаца Среза бањалучког. Борио се за додјелу земље добровољцима и њихово расељавање у Војводину. Поред тога, активно је учествовао у раду Соколског друштва Бањалука, а 1922. изабран је за његовог начелника.

Урош Стефановић је одликован са три виша одликовања: Албанском споменицом, Златном медаљом Милоша Обилића за храброст и Румунским крстом.

Сјећања овог храброг и свестраног човјека су незаобилазно штиво и извор за проучавање периода Првог свјетског рата и периода непосредно после њега, а уједно су и његова биографија која приказује колико несрећа надљудском снагом један човјек може да преживи.